

Poljja

časopis za kulturu, umetnost
i društvena pitanja
novi sad — godina XXXV
cena 20000 dinara
avgust—septembar '89.
broj 366—367

suze i sveci emil sioran

Dok hodaš ulicama, kao da stvari još uvek postoje. Ali kada gledaš kroz prozor — kroz svaki — sve postaje irealno: ljudi, drveće, životinje u konspiraciji nebića. Kako to da nas providnost okna toliko može odvojiti od života? Prozor koji nam otvara svet udaljava nas zapravo od nje-ga više nego zatvorski zid. Gledajući život, počinješ da ga zaboravljaš. Zato je u kafani istorija smešna. Ono što se napo-lju događa, s one strane okna, nema ni smisla ni stvarnosti. Vremenom svaki pogled gubi pripadnost životu i oko postaje faktor irealnog. Što više vidiš, sve udalje-niji si od bića, te na kraju ne razlikuješ drugo do spoljne ništa od božijeg leša u srcu.

ništa se ne zbiva selim arnaut

Zaista kako prolaze časi,
Praveći u zraku piruete, puzeći
U susret onima što tek trebaju doći,
Zaustavljajući ih. Psi sami sebi podižu kućice,
Vezuju se za lance, odvikavaju lajati. Odněkud,
Časi prolaze. Neko danonočno
Ponavlja naše riječi okretne kao splavarev
Osmijeh. Ruke se zbrajaju,
Otpočinju i naprasno završavaju
obredi. Lude dube na glavama
Obrušene kao Cezarov palac. Točkovi se okreću,
I miješaju prašinu sa prahom.
Ništa se ne zbiva.
Ti sve to gledaš, skoro
Nadgledaš, strpljiv i smijeran,
Privikavaš se na jutro okraćalo kao košulja.
Ništa se ne zbiva.
Samo se krst pokreće
Pred očima kao vjetrenjača.

Svetlost nije subjekt poezije. Suncu ćeš biti najzahvalniji ako ga opevaš? Egipćani su ga učinili bogom jer drugači-je nisu mogli da mu sačine himere. Svet-lost je lišena diskrecije i intimnosti. Kada si nesrećan, ona je doista provokacija. Sunce opisuje luk sreće, ali poezija postoj-i samo u praskozorje i predvečerje. Du-boko i konačno podne? Kao kad bi inspi-racija bila moguća u ponoći!

... A samo u praskozorje i predvečer-je zraci padaju u pravcu srca. Nisam do voljno star i srećan da bih voleo sunce!

Davno sam počeo da gubim sve oko sebe; stvar po stvar nestaje u beskonač-nom zanosu praznine? Početi apstrakci-jom od predmeta a završiti apstrakcijom od sveta, to je put mišljenja.

Samo muzika može postati supstanca u apsolutnoj praznini, i sve se mora povu-ći da bi suzama načinilo postelju. Sa pro-sjačkim bogom hteo bih da idem ruku pod ruku, valjda ćemo zajedno otkriti svet sa sladim otrovima. Tako bih zalutao s božjom senkom ispred sebe. Sada ga že-lim s desne strane jer bez njega ne mogu učiniti korak u strahu bez prirodnog po-četka. — Bože, dodi da zajedno lutamo pustinjama i šumama i nademo stenu sa-žaljenja, koja će se survati na nas i pri-čvrstiti nas u tišinu, a koje si se plašio na početku! Umreti podruku sa bogom!.. plakati za sudnjim danom...

* * *

Pejzaž koji te izbacuje iz vremena i prirode nije drugo do beg od vremenosti. Otuda čudna senzacija mučne i prijatne nedefinisanosti: da ničega nema svaki put kada napuštamo san o materiji, san koji je priroda.

Pogledajte drveće u tihom sunčanom danu, kada lišće podseća na vez srca u proleće, i shvatićete da svi problemi ble-de pred ravnodušnim rastom prirode, pred njenom nesvesnošću, bez koje sve postaje bol, kletva i duh. Ili, ako imate sreću ili nesreću da svakodnevno po-smatrate jelku koja se diže pred kućom kao negacija i demonstracija života protiv samog sebe, nekorisnost napora izgle-daće vam ubitačna i želećete da vas život osvoji bez prirode. Ko nije zavideo biljka-ma ne zna šta je užast svesti. Slabost pre-ma prirodi polazi iz užasa svesti. Duh ni-šta ne kazuje i zato volite odsustvo pita-nja i odgovora kod biljaka.

Čovek je »zabušavao« u prirodi. Ono-liko koliko je uspeo, izišao je iz orbite ži-vota, a njegova tragedija se crpla u višku pridodatom prirodi. Beg među večnim božjim životinjama stvorio je udaljenost od života, koju uzaludno pokušava da savlada težnjom prema iskonskoj nesves-ti. Čemu se približavaju srca u ljubavi prema prirodi? Ka njegovom snu. Potre-ba da se zaboravi užas... I san prirode je iskonsko lelujanje, ponoća nedeljivosti, neodgovornost neba ili sreće za nezna-nje. Među cvećem i drvećem, spoznaja je greh. Atentat pod veselim plavetnilom. Od Adama do Baudelairea, ili Dostojev-skog, čovek je samo registrovao katastro-falne posledice viška datog prirodi. Na planu Stvaranja, duh nije uzet u kombi-naciju.

Ljubav prema prirodi je, u stvari, nje-no sažaljevanje. Što je neko na nižem ste-penu svesti, utoliko je manje voli. Ne radi se o kajanju, jer taj je neprimetno izopa-čena priroda. Neko nesvestan ne prime-ćuje pejzaž jer se ne može odvojiti od nje-ga.